

26.02.2020

Lausunto 5G –kyberturvallisuuteen liittyvästä pykäläluonnoksesta (244 a §)

Kuten ehdotetun lain perusteluissa viitataan, EU:n yhteinen riskiarvio ja sitä koskeva keinovalikoima edellyttävät Suomelta tehokkaita toimia viestintäverkkojen kriittisten osien turvaamiseen. Pidämme esitettyä lain tarkennusta yhtenä välttämättömänä toimena vahvistamaan kansallista turvallisuutta viestintäverkoissa yhteiseurooppalaisten linjausten mukaisesti.

Alla yksityiskohtaisia huomioita esitystekstiin.

244 a §**Viestintäverkon kriittisissä osissa käytettävät laitteet**

Viestintäverkkolaitetta ei saa käyttää yleisen viestintäverkon kriittisissä osissa, jos on erityisen painavia perusteita epäillä, että laitteen käyttäminen vaarantaisi kansallista turvallisuutta. Viestintäverkon kriittisenä osana pidetään toimintoja ja toimenpiteitä, joiden avulla verkkoa ja siellä kulkevaa liikennettä keskeisellä tavalla hallitaan.

Edellä 1 momentissa säädettyä sovelletaan myös ydinvoimaloiden, satamien, lentokenttien ja vastaavien yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisten toimijoiden yleiseen viestintäverkkoon liitettyyn erillisverkkoon.

Liikenne- ja viestintävirasto voi velvoittaa viestintäverkon omistajan poistamaan kansallista turvallisuutta vaarantavan verkkolaitteen verkkonsa kriittisistä osista.

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen viestintäverkon kriittisten osien teknisestä määrittelystä.

Perustelut:

Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin viestintäverkon kriittisissä osissa käytettävistä viestintäverkkolaitteista. Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan viestintäverkkolaitetta ei saisi käyttää yleisen viestintäverkon kriittisissä osissa, jos olisi erityisen painavia perusteita epäillä, että laitteen käyttäminen vaarantaisi kansallista turvallisuutta. Viestintäverkkolaitte on määritelty nykyisen lain 3 §:n 1 momentin 38 kohdassa.

Kansallisen turvallisuuden vaarantumisen arviointi kohdistuisi verkon kriittisissä osissa käytettäviin viestintäverkkolaitteisiin. Viestintäverkon kriittisenä osana pidettäisiin verkon ydintä ja erityisesti sellaisia toimintoja ja toimenpiteitä, joiden avulla verkkoa ja siellä kulkevaa liikennettä keskeisesti hallitaan. Tällainen voisi olla esimerkiksi se osa runkoviestintäverkkoa, jossa hallinnoidaan eri käyttäjien pääsyä verkkoon ja ylläpidetään käyttäjien yhteyksien tilaa. Olennaista viestintäverkon kriittisten osien

26.02.2020

määrittelyssä olisi arvioida myös sitä, kenellä on tosialliset mahdollisuudet vaikuttaa viestintäverkon osan tai siellä olevan viestintäverkkolaitteen toimintaan ja ominaisuuksiin.

Kansallisen turvallisuuden vaarantumisella tarkoitettaisiin esimerkiksi ihmisten henkeä tai terveyttä taikka yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja uhkaavaa toimintaa, vieraan valtion toimintaa, joka voi aiheuttaa vahinkoa Suomen kansainvälisille suhteille, taloudellisille tai muille tärkeille eduille taikka ulkomaalaista tiedustelutoimintaa. Kansallista turvallisuutta uhkaavalla toiminnalla tarkoitettaisiin lähtökohtaisesti toimintaa, joka ei ensisijaisesti kohdistu kehenkään yksilönä vaan yleisemmin yhteiskuntaan ja sen ihmisyyhteisöön (ks. HE 198/2017 vp).

Ehdotetun 2 momentin mukaan sääntely koskisi yleisten viestintäverkkojen lisäksi myös ydinvoimaloiden, satamien, lentokenttien ja vastaavien yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisten toimijoiden viestintäverkkojen kriittisiä osia, jos verkko on liitetty yleiseen viestintäverkkoon.

Erityisesti 5G-verkkoteknologian on arvioitu lisäävän suljettuja ja paikallisesti operoituja verkkoja, joita voidaan hyödyntää esimerkiksi automatisaatioon tai robotisaatioon liittyvässä koneiden välisessä tietoliikenteessä. Ehdotetulla säännöksellä pyrittäisiin varautumaan myös tällaisten niin sanottujen mikro-operaattoreiden verkkoihin liittyviin turvallisuusuhkiin, jos kyseessä on yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden näkökulmasta merkittävä toimija ja jos mikro-operaattorin verkko on liitetty yleiseen viestintäverkkoon.

Ollennaista ehdotetun 2 momentin soveltamisen kannalta olisi, että viestintäverkko toimisi yhteiskunnan näkökulmasta siinä määrin kriittisessä ympäristössä, että verkon ydintoimintojen vaarantuminen voisi johtaa kansallisen turvallisuuden vaarantumiseen. Pykälässä mainittujen ydinvoimaloiden, satamien ja lentokenttien lisäksi soveltamisalaan voisi tulla muukin yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeinen toimija. Yhteiskunnan kriittisiä palveluita on tunnistettu muun muassa huoltovarmuudesta annetun lain (1390/2992) 2 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista (VNp 1048/2018) sekä osana verkko- ja tietoturvadirektiivin kansallista täytäntöönpanoa (HE 192/2017 vp).

Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät erillisverkot, joita ei ole liitetty yleiseen viestintäverkkoon. Rajausta on tarpeen, koska uhkan voidaan katsoa toteutuvan vasta silloin kun erillisverkko liitetään osaksi yleistä viestintäverkkoa. Niin sanottujen mikro-operaattoreiden hallinnoimat paikalliset verkot ovat lisäksi vasta kehitymässä, eikä sääntelyä ole oikeasuhteisuus ja tarkkarajaisuus huomioiden tarpeen tässä vaiheessa ulottaa erillisverkkoihin.

Ehdotetun säännöksen soveltaminen 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa edellyttäisi erityisen ~~painavia~~ perusteita epäilylle kansallisen turvallisuuden

26.02.2020

vaarantumisesta. Säännöksen soveltamisalaa tulisi aina tulkita suhteellisuusperiaatteen mukaisesti ~~mahdollisimman suppeasti~~ ja rajoittaa tarkastelu ~~pienimpään mahdolliseen osaan~~ viestintäverkon kriittisiin osiin.

Ehdotetun 3 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voisi velvoittaa viestintäverkon omistajan poistamaan kansallista turvallisuutta vaarantavan verkkolaitteen verkkonsa kriittisistä osista. Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi lain 303 §:n mukaisten yleisten tehtäviensä mukaisesti säännöksen noudattamista, mutta ehdotetun 3 momentin tarkoituksena on tuoda selkeästi ilmi, että Liikenne- ja viestintävirasto voisi valvontapäätöksellään velvoittaa verkon omistajan poistamaan kansallista turvallisuutta vaarantavan verkkolaitteen verkkonsa kriittisistä osista.

Liikenne- ja viestintäviraston valvontapäätökset ovat hallintopäätöksiä, joita koskevat lain 43 luvun mukaiset muutoksenhakukeinot. Ehdotetun säännöksen nojalla tehtävästä valvontapäätöksestä voisi valittaa hallinto-oikeuteen.

Valvonnassaan Liikenne- ja viestintäviraston tulee pyytää Suojelupoliisin lausunto ja käyttäännössä osana ehdotetun säännöksen valvontaa tapahtuva kansallisen turvallisuuden arviointi perustuisi tähän Suojelupoliisin asiassa antamaan lausuntoon, josta tulisi käydä ilmi, onko olemassa ~~erityisen painavia~~ perusteita sille, että viestintäverkkolaitteen voitaisiin katsoa vaarantavan kansallista turvallisuutta, ja mitkä nämä perusteet ovat.

Suojelupoliisin antaman lausunnon lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto suorittaisi kokonaisarvioinnin, jossa otettaisiin huomioon valvontapäätöksen vaikutukset viestintäverkkojen- ja palveluiden toimintaan ja saatavuuteen suhteessa muihin sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa säädettyihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin ja erityisesti lain 1 §:ssä säädettyihin tavoitteisiin sekä hallinnon yleisiin oikeusperiaatteisiin.

Ehdotetun 4 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä viestintäverkon kriittisten osien teknisestä määrittelystä. Määräyksessä kuvattaisiin teknisesti pykälässä tarkoitetut ja määritellyt verkon kriittiset osat eli ne toiminnot ja toimenpiteet, joiden avulla verkkoa ja siellä kulkevaa liikennettä keskeisellä tavalla hallitaan.

Ehdotettu sääntely ei koskisi nykyisen lain 3 §:n 1 momentin 25 kohdassa tarkoitettuja telepäätelaitteita, kuten loppukäyttäjän käytössä olevia matkapuhelimia tai modeemeja.

Säännöstä ei myöskään sovellettaisi taannehtivasti. Tämä tarkoittaisi sitä, että säännöstä sovellettaisiin nimenomaisen täytäntöönpanosäännöksen mukaisesti lain voimaantulon jälkeen viestintäverkoissa käyttöön otettaviin viestintäverkkolaitteisiin.

Commented [MK(-F1)]: Miten valvontapäätöksen edellyttämät tiedot saatetaan viraston tietoon? Viestintäverkon omistajien (etukäteinen) ilmoitusmenettelyn kuvaus?

Commented [MK(-F2)]: Voidaanko Suojelupoliisi velvoittaa julkaisemaan kansallista turvallisuutta koskevan arvionsa perusteet? Ruotsissa arvioinnin ja viranomaiskommunikaation luottamuksellisuus on nimenomaisesti turvattu lailla? Puolustusvoimien rooli kansallisen turvallisuusarvion laadinnassa?

26.02.2020

EU:n yhteisessä riskiarviossa ja sitä koskevassa keinovalikoimassa jäsenvaltioita on kehoitettu kiinnittämään erityistä huomiota viestintäverkkojen kriittisten osien turvaamiseen. Ehdotettu pykälä on osa EU:n yhteisen keinovalikoiman strategisten toimenpiteiden toimeenpanoa.

Kunnioitavasti,

Nokia Oyj

Karol Mattila, Yhteiskuntasuhdejohtaja